

Littafin Daniyel - Na dari da sittin da biyar

Bayyana Labulen Annabci: Daga Iskandar Mai Girma zuwa Roma ta Zamani

Jeff Pippenger

2024-03-29

Yanzu za mu yi la'akari da tarihin da ya auku a bayan mutuwar ba-zata ta Alexander the Great, wanda yake wakiltar shekarar 538 har zuwa lokacin karshe a 1798.

Sa'ad da kuwa zai tashi, mulkinsa zai karye, a rarraba shi zuwa ga iskokin sama hudu; ba kuwa ga zuriyarsa ba, kuma ba bisa ga ikon mulkinsa da ya yi sarauta da shi ba: gama za a tumbuke mulkinsa, har ma a ba wadansu dabam da su. Sarkin kudu kuma zai karfafa, haka ma daya daga cikin sarakunansa; shi kuwa zai fi shi karfi, ya yi mulki; mulkinsa zai zama babban mulki. A karshen wadansu shekaru kuma za su haɗu da juna; gama 'yar sarkin kudu za ta zo wurin sarkin arewa domin yin sulhu: amma ba za ta riƙe ƙarfin hannu ba; shi ma ba zai tsaya ba, haka kuma hannunsa: amma za a ba da ita, da waɗanda suka kawo ta, da wanda ya haife ta, da wanda ya karfafa ta a waɗannan lokuta. Amma daga wani reshe na saiwoyinta wani zai tashi a madadinta, wanda zai zo da runduna, ya shiga cikin kagarar sarkin arewa, ya aikata a kansu, ya yi nasara: Zai kuma tafi da gumakansu zuwa Masar a matsayin bayi, tare da sarakunansu, da kayayyakin masu daraja na azurfa da na zinariya; kuma zai daɗe fiye da sarkin arewa da shekaru. Sa'an nan sarkin kudu zai shiga cikin mulkinsa, ya koma karsarsa. Daniyel 11:4-9.

A karshe, bayan an karya mulkin Aleksanda Mai Girma, waɗanda suka yi gwagwarmayar neman iko a kan tsohon mulkin suka rikide zuwa manyan masarautu biyu. Daya daga cikin masarautun tana mulkin kudancin tsohon daular Aleksanda, ɗayar kuma tana mulkin arewa. Daga wannan lokaci zuwa gaba a cikin labarin annabci, ana kiran su ne kawai da sarkin kudu da sarkin arewa. Da zarar gwagwarmayar neman rinjaye a kan duniya ta kai matakin da ake kwatanta ta ne kawai tsakanin sarkin arewa da sarkin kudu, alamomin waɗannan masarautu biyu suna ci gaba har cikin dukan surar.

A aya ta biyar, an kafa sarkin kudu, kuma yana da karfi, amma sarkin arewa ma yana da karfi, mulkinsa kuwa ya fi girma. Sai kuma a aya ta shida, sarkin kudu ya ba da shawarar kulla kawance da mulkin arewa. An tabbatar da yarjejeniyar zaman lafiyar ne ta wurin sarkin kudu ya ba da 'yarsa ga sarkin arewa, domin sarkin arewa ya aure ta, ya kuma tabbatar da kawancensu ta wurin alakar iyali. Sarkin arewa ya yarda, ya ware matarsa, ya kuma auri gimbiya daga kudu, kuma aka fara aiwatar da kawancen.

A karshe gimbiya ta kudu ta haifi da namiji, amma daga bisani sarkin arewa ya gaji da sabuwar matarsa, ya kuma kawar da ita, kamar yadda ya yi da matarsa ta fari, sa'an nan ya mayar da matarsa ta fari. Amma da zarar an maido da matar asali, kuma ta sami dama, sai ta kashe sarkin arewa, amaryarsa ta kudu, ɗansu, da dukan tawagarta ta Masar. Aikin da matar asali ta yi na kashe gimbiya ta kudu da ɗanta ya hura fushin iyalin gimbiya ta kudu, sai ɗaya daga cikin 'yan'uwanta maza ya tayar da runduna ya kai hari ga mulkin arewa.

Rundunar kudu ta yi nasara a kan sarkin arewa, sannan aka kashe matar fari da ta kashe sarkin arewa, tare da amaryarsa ta kudu da dānsu. Dan matar asali, wanda aka naɗa a matsayin sarkin mulkin arewa a lokacin mutuwar mahaifinsa, an kama shi, aka kuma kai shi koma Masar da sarkin kudu, tare da wasu kayayyakin Masar da gumaka waɗanda mulkin arewa ya ɗauke daga mulkin kudu a yaƙe-yaƙen da suka gabata. Da zarar ya isa Masar, sarkin arewar da aka kama ya fāɗi daga kan doki ya mutu. Uriah Smith ya bayyana tarihin kamar haka.

“AYA TA 6. Kuma a ƙarshen shekaru za su haɗu da juna; gama ’yar sarkin kudu za ta zo wurin sarkin arewa domin yin yarjejeniya: amma ba za ta riƙe ƙarfin hannu ba; shi ma ba zai tsaya ba, ko hannunsa; amma za a ba da ita, da waɗanda suka kawo ta, da wanda ya haife ta, da wanda ya ƙarfafa ta a waɗannan lokuta.”

“An yi yaƙe-yaƙe masu yawaita a tsakanin sarakunan Masar da na Siriya. Musamman haka lamarin yake a zamanin Ptolemy Philadelphus, sarki na biyu na Masar, da Antiochus Theos, sarki na uku na Siriya. A ƙarshe suka amince su yi sulhu bisa sharadin cewa Antiochus Theos zai rabu da matarsa ta farko, Laodice, tare da ’ya’yanta maza biyu, kuma zai auri Berenice, ’yar Ptolemy Philadelphus. Saboda haka Ptolemy ya kai ’yarsa ga Antiochus, yana ba ta tare da sadaki mai girma ƙwarai.”

“Amma ba za ta riƙe ikon hannun ba;’ wato, tasirinta da ikonta a wurin Antiochus. Haka kuwa ya tabbata; domin ba da daɗewa ba bayan haka, a cikin wani yanayin ƙauna, Antiochus ya sāke dawo da matarsa ta dā, Laodice, tare da ’ya’yanta, zuwa fada. Sa’an nan annabcin ya ce, ‘Shi kuma [Antiochus] ba zai tsaya ba, ko hannunsa,’ wato zuriyarsa. Da aka mayar wa Laodice tagomashi da iko, sai ta ji tsoro kada, saboda sauyin halinsa marar tabbas, Antiochus ya sāke tozarta ta, ya kuma dawo da Berenice; kuma da ta ɗauka cewa babu abin da zai zama cikakkiyar kariya daga irin wannan yiwuwar sai mutuwar, sai ta sa aka ba shi guba ba da daɗewa ba bayan haka. Haka kuma zuriyarsa ta wurin Berenice ba ta gāje shi a mulki ba; gama Laodice ta tsara al’amura ta yadda ta tabbatar wa ɗanta na fari, Seleucus Callinicus, da kursiyin mulki.”

“Amma irin wannan mugunta ba za ta daɗe ba tare da hukunci ba, kamar yadda annabcin ya ƙara faɗi, kuma yadda ƙarin tarihin ya tabbatar.

“AYA TA 7. Amma daga wani reshe na tushenta wani zai tashi a madadinsa, wanda zai zo da runduna, ya kuma shiga cikin kagarar sarkin arewa, ya yi yaƙi da su, ya kuma yi nasara. 8. Haka kuma zai kwashe gumakansu zuwa Masar a matsayin bayi, tare da sarakunansu, da kayayyakinsu masu daraja na azurfa da na zinariya; kuma zai daɗe da shekaru fiye da sarkin arewa. 9. Sa’an nan sarkin kudu zai shiga cikin mulkinsa, ya kuma koma ƙasarsa.”

“Wannan reshe daga wannan tushe guda da Berenice ɗan’uwanta ne, Ptolemy Euergetes. Da zaran ya gaji ubansa, Ptolemy Philadelphus, a mulkin Masar, sai ya hura da ƙunar ramuwar mutuwar ’yar’uwarsa, Berenice, ya tara runduna mai girma ƙwarai, ya kuma kutsa cikin yankin sarkin arewa, wato na Seleucus Callinicus, wanda tare da mahaifiyarsa, Laodice, suka yi mulki a Suriya. Kuma ya rinjaye su, har ma ya ci Suriya, Cilicia, ƙasashen sama da Kogin Euphrates, da kusan dukan Asiya. Amma da ya ji an tayar da fitina a Masar wadda take bukatar komawarsa gida, sai ya washe mulkin Seleucus, ya ɗauki talanti dubu arba’in na azurfa da

kayayyaki masu daraja, da kuma gumakan alloli dubu biyu da dari biyar. Cikin wadannan akwai gumakan da Cambyses ya taɓa kwashewa daga Masar ya kai su Farisa. Masarawa, da yake sun kasance sarai sun ba da kansu ga bautar gumaka, suka ba Ptolemy laɓabin Euergetes, ko kuwa Mai-alheri, a matsayin girmamawa saboda ya haka, bayan shekaru masu yawa, ya mayar musu da allolinsu da aka kai bauta.”

“Wannan, bisa ga Bishop Newton, shi ne bayanin Jerome, wanda aka ciro daga tsofaffin masana tarihi; amma, in ji shi, har yanzu akwai marubuta da suke nan waɗanda suke tabbatar da da yawa daga cikin wadannan bayanai iri ɗaya. Appian ya sanar da mu cewa, bayan Laodice ta kashe Antiochus, kuma a bayansa ta kashe duka Berenice da ɗanta, sai Ptolemy, ɗan Philadelphus, domin ɗaukar fansar wadannan kisankai, ya mamaye Suriya, ya kashe Laodice, kuma ya ci gaba har zuwa Babila. Daga Polybius muna koyon cewa Ptolemy, wanda ake yi wa laɓabi da Euergetes, saboda ya ƙwarai ya fusata saboda mugun abin da aka yi wa 'yar'uwarsa, Berenice, ya yi tattaki da runduna zuwa Suriya, ya kuma ƙwace birnin Seleucia, wanda aka ci gaba da tsare shi na wasu shekaru bayan haka da garnisononin sarakunan Masar. Ta haka ne ya shiga cikin kagarar sarkin arewa. Polyaeus ya tabbatar cewa Ptolemy ya mallaki kansa da dukan ƙasar tun daga Dutsen Taurus har zuwa Indiya, ba tare da yaƙi ko fafatawa ba; amma ya jingina hakan bisa kuskure ga uba maimakon ɗa. Justin ya nace cewa da ba a kira Ptolemy ya komo Masar ba saboda wata fitina ta cikin gida, da ya mallaki dukan mulkin Seleucus. Ta haka sarkin kudu ya shiga cikin mulkin sarkin arewa, kuma ya koma ƙasarsa ta kansa, kamar yadda annabin ya riga ya faɗa. Kuma shi ma ya ci gaba da rayuwa fiye da sarkin arewa da shekaru masu yawa; gama Seleucus Callinicus ya mutu a gudun hijira, saboda faɗuwa daga dokinsa; kuma Ptolemy Euergetes ya rayu bayansa har na shekaru huɗu ko biyar.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 250–252.

Wata alamar annabci ta Roma, sabili da haka kuma ta sarkin arewa, ita ce cewa domin a kafa ta a kan kursiyi, dole ne a ci nasara a kan manyan shingayen ƙasa guda uku. Sarkin arewa na farko bayan rugujewar mulkin Aleksanda shi ne Seleukus Nicator, wanda ya taɓa yi wa Ptolemy (sarkin kudu) hidima a matsayin janar na ɗan lokaci tsakanin shekara ta 316 da 312 K.H. Aya ta biyar tana magana ne a kan wannan gaskiya sa'ad da take cewa, “Kuma sarkin kudu zai yi ƙarfi, da kuma ɗaya daga cikin sarakunansa; shi kuma zai fi shi ƙarfi.” Ptolemy shi ne sarkin kudu, kuma yana da wani janar (ɗaya daga cikin sarakunansa), wanda aka ƙaddara zai fi Ptolemy ƙarfi, kuma jimlar ƙarshe ta aya ta biyar tana cewa, “kuma zai yi mulki; mulkinsa zai zama babban mulki.” Janar ɗin Ptolemy, wato Seleukus, shi ne zai zama sarkin arewa na farko. Amma domin Seleukus ya zama sarkin arewa, sai ya rabu da sarkin kudu, sannan daga baya ya ci yankuna uku na ƙasa da yaƙi.

Yanki na farko da Seleucus ya ci yaƙi ya mallaka shi ne Gabas a shekara ta 301 K.H. Sa'an nan ya ci Yamma (wanda magajin Cassander ya riƙe) a shekara ta 286 K.H., sannan kuma ya ɗauki yanki na uku nasa a Arewa sa'ad da ya ci Lysimachus da yaƙi a shekara ta 281 K.H. An kafa sarkin arewa a kan karagar mulki a shekara ta 281 K.H.

Yarjejeniyar salama da aka kulla daga baya tare da sarkin kudu ta faru a shekara ta 252 K.H. Shekara shida bayan haka, a shekara ta 246 K.H., aka kashe Berenice (gimbiyar kudu), ɗanta, da dukan mutanenta. Bayan wannan, sarkin kudu ya kama ɗan Laodice, wato Seleucus Callinicus, ya kuma tafi da shi zuwa Masar, inda ya mutu bayan ya faɗo daga kan doki. Mulkin sarkin farko na

arewa ya kasance daga shekara ta 281 K.H. har zuwa 246 K.H., wanda ya yi daidai da shekaru talatin da biyar.

Sarkin arewa na farko a babi na goma sha ɗaya ya rinjayi cikas uku na ƙasa domin a kafa shi a kan kursiyin mulki. Roma ta arna ma ta rinjayi cikas uku na ƙasa domin a kafa ta a kan kursiyin mulki [Duba Daniyel 8:9], kuma Roma ta Paparoma ta rinjayi cikas uku na ƙasa domin a kafa ta a kan kursiyin mulki [Duba Daniyel 7:20]. Roma ta zamani ma tana rinjayar cikas uku na ƙasa domin a kafa ta a kan kursiyin mulki [Duba Daniyel 11:40–43].

Da zarar an kafa shi a kan kursiyin mulki, sarkin arewa na farko ya yi mulki na tsawon shekara talatin da biyar. Da zarar an kafa ta a kan kursiyin mulki, Roma arna ta yi mulki na “wani lokaci” (shekara ɗari uku da sittin). Da zarar an kafa ta a kan kursiyin mulki, Roma ta papanci ta yi mulki na “wani lokaci, lokuta da rabin lokaci” (shekara dubu ɗaya da ɗari biyu da sittin). Da zarar an kafa ta a kan kursiyin mulki, Roma ta zamani za ta yi mulki na watanni arba’in da biyu na alama (wanda kuma aka ambata a matsayin “sa’a guda”).

’Yar’uwa White ta sanar da mu cewa “yawancin tarihin da aka rubuta a Daniel sura ta goma sha ɗaya za a maimaita.” Sai ta kawo ayoyi talatin da ɗaya zuwa talatin da shida, ta kuma ce, “al’amura masu kama da waɗanda aka bayyana cikin waɗannan kalmomi za su faru.” A cikin waɗannan ayoyi, Romar Paparoma (abin ƙyama mai haddasa kufai), an “ɗora” ta a kan kursiyi a shekara ta 538, sa’an nan kuma ta tsananta wa mutanen Allah na “kwanaki masu yawa” (shekaru dubu ɗaya da ɗari biyu da sittin), har sai da “fushin” farko ya cika a 1798. Tarihin ayoyi talatin da ɗaya zuwa talatin da shida an maimaita shi a ayoyi shida na ƙarshe na sura ta goma sha ɗaya, amma tarihin ya kuma sami cikakkiyar siffa ta annabci a ayoyi biyar zuwa tara.

Kafa Seleucus a matsayin sarkin arewa a shekara ta 281 K.H.K., ya yi daidai da shekara ta 538. Dukansu suna wakiltar ɗora sarkin arewa a kan karagar mulki a ƙarshen cin nasarar manyan shingayen ƙasa uku. An bayyana zamanin mulkin papanci ta hanyoyi da dama; kwana dubu ɗari biyu da sittin, watanni arba’in da biyu, zamani, zamanai da rabin zamani, wani ɗan lokaci, da shekaru uku da rabi. Mulkin Seleucus ya kasance na shekaru talatin da biyar, kuma kashi na goma, ko ushurin, na talatin da biyar shi ne uku da rabi. Kashi na goma na shekaru talatin da biyar ana kuma bayyana shi da “uku-aya-biyar” (3.5) shekaru. “Uku da rabi” alama ce ta zamanin mulkin papanci.

Mulkin papanci ya karɓi mummunan rauninsa na mutuwa a shekara ta 1798, sa’ad da sarkin kudu, Napoleon Bonaparte (ma’ana “ɗan mai sa’a”), ya aika janar ɗinsa ya kama shugaban Kirista ya kai shi bauta. Shekara guda bayan haka, a 1799, shugaban Kiristan ya mutu cikin gudun hijira, kamar yadda sarkin arewa na fari shi ma ya mutu, wanda shi ma sarkin kudu ya kai bauta. Seleucus Callinicus ya mutu ne ta faɗuwa daga kan doki yayin da yake cikin bauta a Masar. Shugaban Kiristan shi ne wanda ya hau bisa dabbar. Dabbar tana wakiltar tsarin siyasa da shugaban Kiristan ya yi amfani da shi domin aikata ayyukansa na Shaidan. An kashe wannan dabbar a 1798, kuma shugaban Kiristan wanda ya hau bisa dabbar, ya kuma yi mulki a kanta, ya mutu shekara guda bayan haka. Seleucus Callinicus ya mutu ne yana faɗuwa daga kan doki (dabbar da ya hau a kanta.) Bautar da aka kai papanci a 1798 da 1799, an kwatanta ta da cikakken daidaito da bautar da aka kai

sarkin arewa na fari.

Abin da ya jawo fushin sarkin kudu a kan sarkin arewa shi ne karya yarjejeniyar zaman lafiya, wadda aka wakiltu ta wajen kawar da Berenice (amaryar kudu) da kuma mutuwar daga baya a hannun Laodice. Napoleon ya shiga yarjejeniyar zaman lafiya tsakanin Faransa ta Juyin Juya Hali da jihohin papal a shekara ta 1797. An sa wa yarjejeniyar suna ne bisa ga garin Tolentino a Ancona, Italiya, inda aka sanya hannu kan yarjejeniyar. A hukumance ta kare a watan Fabrairu, 1798 sa'ad da Faransa ta kai paparoma bauta. Dalilin da ya sa aka soke yarjejeniyar shi ne kokarin Faransa na yadda Juyin Juyarta.

Janar Duphot na Napoleon yana Roma a shekara ta 1797 a matsayin wani bangare na rundunar yakin Faransa da Directory—gwamnatin da ke mulkin Faransa a wancan lokaci—ta aika. Manufar farmakin Faransawa zuwa Italiya, wanda ya hada da kasancewar Janar Duphot a Roma, ita ce goyon bayan Jamhuriyar Roma, wata jiha mai dan gajeren zamani da aka kafa a matsayin kasa karkashin rinjayar Faransa ta hannun kungiyoyin juyin juya halin Faransa a Tsibirin Italiya. Faransawa suna taka rawa sosai a wannan lokaci wajen goyon bayan kungiyoyin juyin juya hali da kuma yadda manufofin juyin juya hali a fadin Turai. A Italiya, suna neman kifar da masarautu da kuma kafa jamhuriyoyi bisa tsarin Jamhuriyar Faransa.

Kasancewar Duphot da ayyukansa a Roma sun tayar da adawa daga bangarori masu ra'ayin mazan jiya, ciki har da magoya bayan Jihohin Paparoma da kuma manyan masu daraja na yankin. A watan Disamba, 1797, a lokacin wata arangama tsakanin sojojin Faransa da magoya bayan Jihohin Paparoma, aka kashe Janar Duphot, kuma ta haka aka kafa hujjar kage da za ta ba Napoleon damar aiko Janar Berthier a shekara mai biye domin ya kama paparoman. Yarjejeniyar zaman lafiya da ta karye tsakanin sarakunan kudu da arewa ta samar da abin da ya motsa lamarin a cikin tarihin biyu na kama sarkin arewa a hannun sarkin kudu.

Aya ta takwas ta ce, “zai kuma kai allolinsu a matsayin bayi zuwa Masar, tare da sarakunansu, da tasoshinsu masu daraja na azurfa da na zinariya.” Sa'ad da Ptolemy ya koma Masar cikin cikas wannan aya, Masarawa suka ba shi lafabin “Euergetes” (Mai Kyautatawa), a matsayin yabo saboda aikinsa na mayar musu da gumakansu da kayayyakin su na tarihi wadanda tun da farko sarkin arewa ya kwace musu. A shekara ta 1798, aka yi wawason Roma ta hannun Faransawa. A rana guda kadai, masana tarihi sun rubuta cewa an ga kekunan hawa dari biyar da dawaki ke ja, karkashin tsattsauran tsaron soja, suna fita daga birnin.

Jigilar ta kunshi adadi mai yawa kwara na tsafafin sassaka da zane-zane zamanin Renaissance wadanda Faransa take kwacewa daidai da yarjejeniyar zaman lafiya ta Tolentino wadda aka karya. Wadannan ayyukan fasaha sun hada da kungiyar Laocoon, Apollo na Belvedere, Baffallaccen Bagaude, Cupid da Psyche, Ariadne a Naxos, Venus ta Medici, da manyan siffoti kwara na Tiber da Nilu; labulaye na ado da zane-zane na Raphael, har da Transfiguration, Madonna di Foligno, Madonna della Sedia, Santa Conversazione na Titian; da kuma wasu ayyuka masu yawa. Sai bayan shekaru da dama ne aka baje kolin wadannan taskokin da aka sata a cikin Musee Napoleonian a Louvre, wanda aka buɗe a shekara ta 1807. Kamar yadda aka yi wa Ptolemy murna saboda mayar da taskokin Masarawa, haka nan aka ajiye taskokin da aka kwaso daga Roma a sashen gidan kayan

gargajiyar da aka sa wa suna da sunan Napoleon.

Ayoyi na biyar zuwa na tara daidai suke kwarai da tarihin da ya fara a shekarar 538 ya kuma kare a 1798 da 1799. Sun yi daidai da ayoyi na talatin da ɗaya zuwa na talatin da shida, abin da aka wakilta a cikin ayoyi shida na karshe na surar, waɗanda suke bayyana karkafawar karshe ta Roma ta zamani yayin da take cin nasara a kan cikas uku, kuma a karshe ta kai ga karshe ta tare da wani ya taimake ta ba. Ayar goma kuma sai ta yi magana game da tarihin 1989.

Amma 'ya'yansa za su tayar da yaƙi, su kuma tara taron manyan rundunoni masu yawa; kuma lalle ɗaya zai zo, ya mamaye kasa kamar ambaliya, ya wuce ta cikinta; sa'an nan zai komo, ya kara tayar da yaƙi, har zuwa kagararsa. Daniyel 11:10.

Cikawar tarihin aya ta goma tana zama alama ta shekarar 1989, sa'ad da fafarma, cikin asirce tare da Ronald Reagan, ya "mamaye" ya kuma "ratsa" Tarayyar Soviet, ya bar kawai sansaninta mai karfi (Rasha), yayin da Tarayyar Soviet (USSR) ta narke sakamakon Perestroika.

Kuma a lokacin karshe sarkin kudu zai kai masa hari; sarkin arewa kuwa zai auko masa kamar guguwa, tare da karusai, da mahayan dawakai, da jirage masu yawa; zai kuma shiga cikin kasashe, ya mamaye su, ya ketare. Daniel 11:40.

Tarihin aya ta goma yana wakiltar ramuwar gayya kan cin nasarar da sarkin kudu ya yi wa sarkin arewa a shekara ta 246 K.H., kuma yana zama alama ta ramuwar gayya kan cin nasarar da sarkin kudu ya yi wa sarkin arewa a shekara ta 1798. Aya ta arba'in ta fara ne da lokacin karshe a shekara ta 1798 sa'ad da sarkin kudu (Faransa marar bangaskiya ga Allah) ya yi wa sarkin arewa (ikon papanci) mummunan rauni mai kisa, kuma ta cika tare da rushewar Tarayyar Soviet a lokacin karshe a shekara ta 1989. Lokacin karshe na shekara ta 1798 ana wakilta shi a aya ta arba'in da furucin nan, "Kuma a lokacin karshe sarkin kudu zai yi masa turjiya." Alamar "wakafi mai digo biyu" (:) da ta raba bangaren karshe na ayar, tana nuna lokaci na gaba na "lokacin karshe" a shekara ta 1989. "Kuma sarkin arewa zai zo masa kamar guguwa, da karusai, da mahayan dawakai, da jiragen ruwa masu yawa; kuma zai shiga cikin kasashe, ya mamaye su, ya kuma ratsa."

Za mu ci gaba da wannan nazari a talifi na gaba.

"An kyale kowace al'umma da ta bayyana a fagen aiki ta riƙe matsayinta a duniya, domin a gani ko za ta cika manufar 'Mai Tsaro da Mai Tsarki.' Annabci ya bibiyi tashi da faɗuwar manyan daulolin duniya—Babila, Medo-Farisa, Girka, da Roma. A cikin kowannensu, kamar yadda yake ga al'ummai marasa karfi, tarihi ya maimaita kansa. Kowannensu ya yi nasa zamanin gwaji, kowanne ya gaza, ɗaukakarsa ta shuɗe, ikonsa ya tafi, kuma wani ya mamaye matsayinsa...."

"Daga tashi da faɗuwar al'ummai kamar yadda aka bayyana a sarari a cikin shafukan Rubutu Mai Tsarki, ya kamata su koyi yadda ɗaukakar waje kawai da ta duniya ba ta da wani amfani. Babila, tare da dukan karfinta da ɗaukakarta, irin wadda duniyarmu ba ta kara gani tun daga lokacin ba,—karfi da ɗaukaka waɗanda ga mutanen wancan zamani suka yi kama da masu dawwama da tabbatattu sosai,—yaya sarai ta shuɗe gaba ɗaya! Kamar 'furen ciyawa' ta lalace. Haka ma duk abin da ba ya da Allah a matsayin tushensa yake lalacewa. Abin da kaɗai zai iya

dawwama shi ne abin da yake daure da nufinsa kuma yake bayyana halinsa. Ka'idodinsa ne kadai tsayayyun abubuwa da duniyarmu ta sani." Education, 177, 184.